

УДК 347.769

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОВАДЖЕННЯ ЗА ЗАЯВАМИ ПРО ВИДАЧУ ВИКОНАВЧОГО ЛИСТА НА РІШЕННЯ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДУ

Н. Стасів

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна*

Проаналізовано історичний розвиток і становлення третейського судочинства та впровадження механізмів виконання рішень третейських судів. Досліджено порядок регламентації виконання рішень третейського суду на українських землях в різні історичні періоди. Розроблено класифікацію історичних періодів за критерієм нормативної регламентації виконання третейського рішення.

Ключові слова: суд, третейський суд, третейська угода, посередник, держава.

Дослідження історичного розвитку та становлення певного явища дає змогу глибше збагнути його суть, зрозуміти передумови його виникнення. Як слушно зазначив Ф. М. Дмитрієв, обов'язком науки права є визначення історичних особливостей судочинства, поділ їх на випадкові та суттєві. Лише в такому разі наука зможе позитивно впливати на практику, яка черпатиме в ній нові сили [13, с. 580]. Крім того, науковця завжди приваблюватиме можливість простежити розвиток конкретного інституту від моменту його зародження.

Історичний розвиток третейських судів в Україні здебільшого аналізували в контексті дослідження судової системи та судочинства загалом. Водночас становлення третейського судочинства висвітлювали в межах дисертацій Н. А. Литвин «Адміністративно-правове забезпечення діяльності третейських судів в Україні» (2010) [18, с. 10], В. А. Рекун «Третейські суди в Україні: організаційно-правові аспекти» (2010) [23, с. 6], С. О. Юлдашев «Правове регулювання третейського розгляду господарських спорів» (2006) [27, с. 7], а також у дослідженні Н. А. Вангородська «Третейський суд в Україні у Х–XVIII ст.» (2011) [1, с. 6]. Проте жоден з авторів не акцентував своєї уваги на питаннях, що пов'язані з виконанням рішень третейських судів, та не аналізував ролі у цьому процесі судів загальної юрисдикції, обмежуючись дослідженням процедури та порядку розгляду справ третейським судом.

Саме тому у цій статті ми проаналізуємо історичний розвиток та становлення третейського судочинства і впровадження механізмів виконання рішень третейських судів на українських землях, з'ясуємо закономірності такого розвитку та здійснимо його періодизацію.

Зародження третейських судів на територіях, що увійшли до складу сучасної України, відбулося ще за часів Київської Русі. Політичний устрій Київської Русі, її адміністративні та правові відмінності, міжособні війни сприяли активному розвитку третейських судів і третейського судочинства, адже до таких судів за вирішенням спорів звертались не лише пересічні громадяни, а й князі для вирішення конфліктів між ними по справедливості [6, с. 5]. Аналізуючи судочинство в Україні в Князівську добу, Н. А. Вангородська дослідила княжий суд, суд віча та суд верві. Автор дійшла висновку, що, відповідно до положень «Руської правди», князь, хоча і здійснював судочинство як посадова особа, проте він швидше був третейським суддею, котрий

вирішував спір відповідно до правил общини [2, с. 84]. Суд віча на той час становив зібрання громади, а саме повноправних громадян для проведення розслідування [7, с. 53]. Як стверджує Н. А. Вангородська, на вічі фактично судив князь, бояри, старійшини і добропорядні, які виконували роль третейських судів під час вирішення спорів, а інші учасники віча обмежувались більш-менш пасивною присутністю. Аналогічно, до складу суду верві, який розглядав спори між членами різних спільнот, входили досвідчені треті люди, яким довіряли вирішення конфліктної ситуації [2, с. 85, 86]. Погоджуємось із висновком Н. А. Вангородської, що будь-який суд у судовій системі Київської Русі для сторін набував третейської форми, оскільки договірні основи зберігались навіть тоді, коли суддею обирали особу, наділену публічною владою [3, с. 121].

Однак наведений факт унеможливує дослідження порядку виконання рішень третейських судів у вказаний період, оскільки за часів Київської Русі третейського суду як самостійного інституту не існувало, а ознаки третейського судочинства були притаманні судочинству державному, що ускладнює їхнє розмежування.

Про створення третейських судів у сучасному розумінні вказаного слова як окремого інституту можна говорити в період входження українських земель до складу Великого князівства Литовського (XIV–XVI ст.). Значну увагу третейським судам приділяли у нормах Статутів Великого князівства Литовського (1529; 1566; 1588). Як зазначає С. Г. Ковальова, у створенні третейських судів був зацікавлений сам князь, оскільки вони давали змогу розвантажувати суди державні. Сторони ж, своєю чергою, шукали у третейських судах швидкого та менш затратного розгляду справи. Третейські суди Великого князівства Литовського розглядали здебільшого цивільні справи, рідко – справи кримінальні [15, с. 118]. Передання спору на розгляд третейського суду передувало звернення до великокнязівської канцелярії, яка, власне, і визначала його склад. С. Г. Ковальова звертає увагу на відмінність у діяльності третейських та великокнязівських судів, яка полягає в тому, що передання справи на розгляд маршалківського або комісарського суду здійснювалось за ініціативою князя, який одночасно формував склад такого суду. Водночас і передання справи на розгляд суду третейського, і формування його складу відбувались за погодженням зі сторонами третейського спору. Другий Статут Великого князівства Литовського 1566 р. встановлював вимоги до третейського судді, а саме суддею могла стати особа знатна, добропорядна та знавець права (розд. IV арт. 60 Статуту) [15, с. 118].

У Великому князівстві Литовському третейські судді володіли значними повноваженнями, майже тотожними повноваженням суддів державних. Зокрема, вони мали право надсилати позови від імені позивача відповідачеві, виносити рішення по суті спору та судові листи, спрямовані на виконання такого рішення. Водночас сторони могли звернутись за наданням великокнязівського підпису на судовий лист третейського суду, що підвищувало його вагомість [15, с. 119].

Незважаючи на численні повноваження та вагоме значення третейських судів у Великому князівстві Литовському, все ж не можна говорити про їхню цілковиту автономію від судів державних, щоби більше, простежується взаємозв'язок цих двох судових інституцій. Контроль за діяльністю судів третейських здійснювали земські суди, які зобов'язані були забезпечити примусове виконання рішення третейського суду при відмові однієї зі сторін від його добровільного виконання. Крім того, відповідно до Третього статуту Великого князівства Литовського 1588 р., земський суд здійснював апеляційний перегляд рішень третейських судів за скаргою однієї зі сторін [15, с. 120].

Як бачимо, від самого зародження на теренах України третейські суди були тісно пов'язані зі судами державними в питаннях, що стосуються примусового виконання їхніх рішень. Тобто, незважаючи на засади добровільності третейського розгляду, у разі однієї із сторін виконати ухвалене рішення контроль за таким виконанням за собою завжди залишала держава, яка формально не була пов'язана з третейським судочинством.

Цікавим для дослідження є розвиток третейського судочинства в період Гетьманщини, коли на українських землях діяли неуніфіковані правові норми, які часто суперечили одна одній, надаючи судам широкі дискреційні повноваження. Для усунення цієї прогалини у 1728 р. було скликано кодифікаційну комісію, результатом роботи якої стало складення першого кодифікованого зводу законів «Права, за якими судиться малоросійський народ» (1743). У цьому нормативно-правовому акті нарешті чітко простежується різниця між процесом у т. зв. розправах очних і кримінальних справах [17, с. 28].

Як зазначає Я. Падох, третейські суди були характерними для козацької держави. Так, за потреби Генеральна військова канцелярія на прохання позивача для прискорення розгляду справи могла передати її на розгляд третейському суду. Такому переданню підлягали лише цивільні справи, розгляд яких належав до компетенції Генерального Військового Суду. Деколи йому доручали розгляд незначних кримінальних справ, покаранням за вчинення яких не могла бути смертна кара. До складу третейського суду могли увійти члени генеральної, полкової чи сотенної старшини або бунчукові товариші, обізнані з правом. Склад третейського суду обирали виключно за згодою сторін спору. У зводі законів «Права, за якими судиться малоросійський народ» (1743) діяльності вказаного суду присвячено окремі положення [21, с. 107].

Значні зміни у нормативному закріпленні третейського судочинства ми спостерігаємо у XIX ст., коли українські землі перебували під владою двох імперій – Російської на Австро-Угорської. На теренах Російської імперії з 15.04.1831 р. діяло Положення «Про третейський суд Російської імперії», яке, на думку А. І. Зайцева, розпочало «офіційну» історію третейського судочинства в Російській імперії [14, с. 71]. Норми вказаного Положення не лише регламентували створення та функціонування судів, а й визначали випадки обов'язкової передачі спору на розгляд третейського суду. Так, обов'язковому третейському вирішенню підлягали спори між членами товариств та акціонерних компаній. При цьому склад третейського суду обирали сторони. У разі ухилення сторін від реалізації свого права на обрання третейського судді на роль такого призначали державного чиновника [8, с. 87].

Вартою уваги і беззаперечно цікавою для аналізу є реформа 1864 р., унаслідок якої вперше було розмежовано у самостійні галузі кримінально-процесуальне та цивільно-процесуальне право. Так, у Статут цивільного судочинства 1864 р. (далі – Статут) було включено правила розгляду спору третейським судом. Р. Н. Гімазов визначає такі найважливіші норми вказаного Статуту, які присвячені третейському судочинству: 1) згоду сторін на передання спору на розгляд третейському суду фіксували у письмовій формі та затверджували у нотаріуса чи мирного судді (ст.ст. 1371, 1372 Статуту); 2) про розгляд спору третейським судом потрібно було повідомити суд державний (ст. 1373 Статуту); 3) третейський суд володів повноваженнями витребувати необхідні для розгляду спору документи з державних чи судових установ (ст.ст. 1380, 1383 Статуту); 4) рішення третейського суду було остаточним та оскарженню не підлягало, а матеріали третейського розгляду протягом семи днів підлягали переданню до суду державного; 5) компетентний

державний суд видавав виконавчий лист на рішення третейського суду, яке підлягало виконанню в тому ж порядку, що й його власні рішення (ст. 1395 Статуту); б) оскарження рішення третейського суду допускалось лише у виняткових випадках, а саме: у разі порушення строків третейського розгляду, які становили чотири місяці; за умови відсутності підпису третейської угоди (запису) всіма сторонами та третейськими суддями або ж у разі порушення умов вказаної угоди [10, с. 38, 39].

У XIX ст. значна територія України (Галичина, Буковина, Закарпаття) перебувала у складі Австро-Угорської імперії і, відповідно, на її територію поширював свою дію з 1898 р. Цивільний процесуальний кодекс, затверджений у 1895 р. за проектом відомого процесуаліста Клейна (далі – австрійський ЦПК) [12, с. 238]. Глава V вказаного ЦПК була присвячена особливим видам провадження, одним із яких визначено третейський розгляд. Можемо виокремити ключові норми, які стосувались третейського розгляду у вказаний період: 1) закріплено право сторін за взаємною згодою передати спір на вирішення третейського суду (ст. 577 австрійського ЦПК); 2) визначено обов'язкову письмову форму третейської угоди (третейського запису) (ст. 577 австрійського ЦПК); 3) встановлено заборону посадовим особам державного суду виступати у процесуальному статусі третейського судді (ст. 578 австрійського ЦПК); 4) рішення третейського суду є обов'язковим для виконання та не підлягає оскарженню, крім випадків, коли сторони у третейській угоді передбачили можливість такого оскарження (ст. 594 австрійського ЦПК) [26, с. 225].

На підставі аналізу норм процесуального законодавства, що діяло на території України в XIX ст., можна дійти висновку, що детальна регламентація третейського судочинства починається саме з цього періоду, після прийняття відповідних статутів цивільного судочинства, що ознаменувало собою так звану революцію в цивільному процесуальному праві. Тому виникнення сучасного цивільного процесу в Україні справедливо пов'язують із судовою реформою в Росії 1864 р, а також судовою реформою в Австрії 1895 р. [16, с. 7].

Наступним кроком на шляху розвитку цивільного та цивільного процесуального права загалом і впровадження інституту третейського судочинства зокрема можна вважати судову реформу 1922 р. Нові форми відносин, які утворилися в процесі революції 1917 р. і втілення в життя нової економічної політики як у РРФСР, так і в УРСР та інших радянських республіках, потребували подальшого зміцнення революційної законності. Потрібно було встановити тверді правові норми і гарантії захисту особистих та майнових прав громадян [24, с. 43, 49].

Відчутні зміни у діяльності третейських судів пов'язані з прийняттям 16.02.1918 р. декрету Всеросійського Центрального Виконавчого Комітету «Про третейський суд». Як зазначає Р. Н. Гімазов, фактично вказаним нормативно-правовим актом вся діяльність третейських судів була поставлена в залежність від тотального контролю судів державних [14, с. 40]. За нормами вказаного декрету, підписи на третейській угоді (третейському записі) підлягали посвідченню в державному суді (ст. 3 Декрету), а суддів державного суду наділяли численними повноваженнями, а саме: щодо призначення або відкликання складу третейського суду (ст. 6 Декрету); стягнення суми несплаченого державного мита за умови звернення до третейського суду та накладення штрафу за таку несплату у 10-кратному розмірі (ст. 7 Декрету). Крім того, за заявою зацікавленої сторони місцевий суд вчиняв напис про приведення рішення третейського суду до примусового виконання. Однак таке виконання безпосередньо залежало від сплати стороною державного мита. Також було передбачено нормативне

закріплення можливості оскарження рішення третейського суду до суду державного, що свідчило про його неостаточність [12].

Не змінилася ситуація на краще і з прийняттям ЦПК УРСР у 1924 р., який лише продовжив тенденцію посилення контролю державних судів за діяльністю суддів третейських. З-поміж положень вказаного кодексу треба виділити: необхідність реєстрації третейської угоди (запису) в народному суді; сплату державного мита за подання спору на розгляд третейського суду; передання матеріалів третейської справи на зберігання до народного суду; видання виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду судом народним; перегляд рішення третейського суду. При цьому, вирішуючи питання про видання виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду, народний суд був уповноважений здійснити перевірку такого рішення на відповідність вимогам закону та положенню про третейські суди [11]. Водночас відмова у виданні виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду могла бути оскаржена шляхом подання відповідної скарги на таке рішення [19, с. 42]. Отож, виконання рішення третейського суду примусово ставили у безпосередню залежність від дій народного суду та при цьому допускали навіть фактичний перегляд такого рішення по суті спору.

Введення в дію постановою Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету з 01.12.1929 р. нового ЦПК УРСР від 05.11.1929 р. теж не принесло позитивних змін у нормативне регулювання третейського розгляду спорів. Як справедливо стверджує Є. А. Віноградова, у період 20–60-х рр. років ХХ ст. у Радянському Союзі спеціальних досліджень проблематики третейських судів не було у зв'язку з ідеологічною концепцією повного підпорядкування цивільного судочинства державі [5, с. 7].

Із дослідження В. П. Воложаніна випливає, що сфера третейського судочинства з часом різко звузилась. Останні третейські суди із вирішення трудових спорів офіційно відмінили в 1937 р., а третейські суди щодо вирішення спорів між громадянами втратили своє практичне значення ще раніше [9, с. 129]. До початку 70-х років третейські суди втратили своє значення як інституція, здатна ефективно вирішувати спори між сторонами та поновляти порушені цивільні справи.

Аналізуючи становище третейських суддів у радянську епоху, варто погодитись із твердженням В. А. Рекуна, згідно з яким, попри нормативне закріплення можливості третейського розгляду у процесуальних кодексах, ставлення радянської влади до третейських судів з ідеологічних мотивів було підозрілим, оскільки спиралось на постанову В. Леніна про невизнання у сфері господарства приватних засад і про їхній виключно публічно-правовий характер [23, с. 6].

Завершуючи дослідження радянського періоду в історії становлення третейського судочинства на українських землях, потрібно звернути увагу ще на один документ – ЦПК УРСР 1963 р. Значення вказаного нормативно-правового акта підсилюється тим, що він продовжував діяти і після проголошення незалежності України до прийняття нового ЦПК України 2004 р. Фактично питанню третейського розгляду у вказаному кодексі присвячувалась лише одна стаття, а точніше ч. 1 ст. 25: «У випадках, передбачених законом, цивільні справи можуть розглядатись товарицькими і третейськими судами в порядку, передбаченому Положенням про товарицькі суди і Положенням про третейські суди України» [25]. Докладніше діяльність третейських судів регулювало Положення про третейський суд для вирішення господарських спорів між об'єднаннями, підприємствами, організаціями і установами, затверджене постановою Державного арбітражу при Раді Міністрів СРСР від 30.12.1975 р. №121 [22].

Вказане Положення закріплювало існування двох видів третейських судів: постійного та створеного для розгляду конкретної справи, детально описувало процедуру погодження сторонами складу третейського суду. Водночас, як правильно зазначають В. В. Коваленко та С. О. Юлдашев, сама процедура розгляду була не третейською, а повністю повторювала розгляд справи в державному арбітражі. Отож, Положення про третейський суд для вирішення господарських спорів між об'єднаннями, підприємствами, організаціями і установами, затверджене постановою Державного арбітражу при Раді Міністрів СРСР від 30.12.1975 р. № 121, закріплювало принцип провадження судового слідства, а не принцип арбітрування [20, с. 36]. Крім того, у Положенні було передбачено перевірку законності рішення третейського суду, яку здійснював державний суд у разі оскарження такого рішення чи звернення із заявою про його примусове виконання і яка могла спричинити не лише відмову у виданні виконавчого листа, а й скасування рішення третейського суду.

Наступний етап нормативного закріплення третейського судочинства та механізму виконання рішень третейських судів на українських землях розпочався з 2004 р. та пов'язаний із прийняттям Закону України «Про третейські суди».

Як підсумок виділимо такі етапи розвитку третейського судочинства на українських землях та впровадження механізму виконання рішень третейських судів:

1. Зародження у Княжу добу, який характеризувався поєднанням у діяльності судів ознак державного та третейського судочинства. Для цього періоду не властиве втручання держави у порядок виконання рішення третейського суду, яке покладалось виключно на сторони.

2. Становлення, який розпочався з часу входження українських земель до складу Великого князівства Литовського та характеризувався фактичним закріпленням третейського судочинства та початком поширення впливу держави на його діяльність. Саме в цей період вперше передбачена можливість звернення сторони третейського розгляду до держави «за допомогою» у забезпеченні примусового виконання рішення третейського суду.

3. Сталого розвитку, який ознаменувався прийняттям Статутів цивільного судочинства та проведенням судової реформи в Росії 1864 р. та в Австрії 1895 р. Цей етап характеризувався детальною регламентацією діяльності третейських судів, їхньої взаємодії із судами державними, яка відбувалась з урахуванням договірних засад діяльності та автономної природи третейського судочинства.

4. Занепаду з початком радянської епохи розвитку українських земель, який характеризувався тотальним контролем державного суду за діяльністю суду третейського та фактичним припиненням існування останнього як окремого інституту.

5. Відновлення, або сучасний етап розвитку третейського судочинства, який ознаменувався здобуттям незалежності України, оновленням законодавства, яке регламентує третейське судочинство, зокрема прийняттям Закону України «Про третейські суди».

Отже, для всебічного вивчення, осмислення та розуміння сутності взаємодії третейських і державних судів в аспекті виконання рішення третейського суду необхідним є її порівняння з механізмами виконання вказаних рішень, що були закріплені в законодавстві, яке діяло на території України, зокрема, з відповідними положеннями російського Статуту цивільного судочинства 1864 р. та австрійського ЦПК 1895 р., а також ЦПК УРСР 1924, 1929 рр. і ЦПК 1963 р. Такий аналіз норм та інститутів процесуального законодавства, що діяло раніше, має на меті збагатити сучасне цивільне процесуальне право та сприяти вдосконаленню практики виконання рішень третейського суду.

Список використаної літератури

1. *Вангородська Н. А.* Третейський суд в Україні у Х–XVIII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Н. А. Вангородська ; Нац. акад. внутр. справ. - К., 2011. – 20 с.
2. *Вангородська Н. А.* Третейський суд в Україні у Х–XVIII ст. : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01 / Н. А. Вангородська ; Нац. акад. внутр. справ. - К., 2011. - 219 с.
3. *Вангородська Н. А.* Третейські суди в Україні в Х–XVIII ст. / Н. А. Вангородська // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – №2 (88). – С. 118–127.
4. *Викут М. А.* Гражданский процесс России / М. А. Викут, К. М. Зайцев – М. : Юристъ, 1999. – 384 с.
5. *Виноградова Е. А.* Правовые основы организации и деятельности третейского суда : автореферат дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : 12.00.04 «Предпринимательское право; арбитражный процесс» в форме науч. докл. / Е. А. Виноградова. – М., 1994. – 34 с.
6. *Вицын А. И.* Третейский суд по русскому праву. Историко-догматическое рассуждение / А. И. Вицын. – М. : Типография В. Готье, 1856. – 96 с.
7. *Владимирский-Буданов М. Ф.* Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов ; [изд. -е, с доп.] – К. : СПб. : Н. Я. Оглобин, 1909. – 699 с.
8. *Волков А. Ф.* Торговые третейские суды: Историко-догматическое исследование / А. Ф. Волков. – СПб. : [Типография Редакции периодических изданий Министерства Финансов], 1913. – III, 292 с.
9. *Воложанин В. П.* Несудебные формы разрешения гражданскоправовых споров / В. П. Воложанин. – Свердловск : Средне-Уральское книжное издательство, 1974. – 204 с.
10. *Гимазов Р. Н.* Процессуальные аспекты взаимодействия арбитражных и третейских судов : дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : 12.00.15 / Р. Н. Гимазов – Саратов, 2006. – 172 с.
11. Гражданский Процессуальный Кодекс. Текст и практический комментарий. Практика ВС УССР и РСФСР и литература по гр. процессу по 1 ноября 1925 г. / [Сост. Ф. Шостя. Ред. и пред. А. И. Строева]. – К. : Юридическое издательство НКЮ УССР, 1925. – 367 с.
12. Декрет Всероссийского Центрального Исполнительного Комитета от 16.02.1918 г. «О третейском суде» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data04/tex17374.htm>.
13. *Дмитриев Ф. М.* История судебных инстанций и гражданского апелляционного производства от Судебника до Учреждения о губерниях / Ф. М. Дмитриев – М. : Университет тип., 1899. – 592 с.
14. *Зайцев А. И.* Становление и развитие третейского суда в России / А. И. Зайцев // Вестник СГАП. – 2000. – №1. – С. 70–73.
15. *Ковальова С. Г.* Суд і судочинство на Українських землях Великого князівства Литовського : монографія / С. Г. Ковальова. – Миколаїв : вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 200 с.
16. *Комаров В. В.* Проблемы науки гражданского процессуального права / В. В. Комаров, В. А. Бигун, В. В. Баранкова. – Х. : Право, 2002. – 440 с.
17. *Кульчицький В. С.* Кодифікація права на Україні у 18 ст. / В. С. Кульчицький. – Львів : Видавництво Львівського університету, 1958. – 31 с.
18. *Литвин Н. А.* Адміністративно-правове забезпечення діяльності третейських судів в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Н. А. Литвин ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. - Ірпінь, 2010. - 20 с.

19. *Логвинов П. В.* Третейские суды в СССР : учебно-методическое пособие по гражданскому процессу / П. В. Логвинов. – М. : Издательство Московского университета, 1963. – 42 с.
20. Недержавне судочинство в Україні / В. В. Коваленко, С. О. Юлдашев. – К. : МАУП, 2006. – 1689 с.
21. *Падох Я.* Суди і судовий процес Старої України : нарис історії / Передм. авт. ; Післясл. Б. Цюцюри. – Нью Йорк : [б. в.], 1990. – 128 с.
22. Положення про третейський суд для вирішення господарських спорів між об'єднаннями, підприємствами, організаціями і установами : органи влади СРСР; Положення від 30.12.1975р. № 121 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0121400-75>.
23. *Реқун В. А.* Третейські суди в Україні: організаційно-правові аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / В. А. Реқун; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
24. *Сусло Д. С.* Організація судових органів Української РСР в період 1917-1925 рр. - К.: Вид-во Київського ун-ту, 1960. – 88 с.
25. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 липня 1963 р. – К. : Атіка, 2001. – 128 с.
26. *Чайковський А. С.* Історія держави і права України / А. С. Чайковський, В. І. Батриченко, О. Л. Копиленко. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 384 с.
27. *Юлдашев С. О.* Правове регулювання третейського розгляду господарських спорів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / С. О. Юлдашев ; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. - Донецьк, 2006. - 18 с.

*Стаття: надійшла до редакції 13.04.2015
прийнята до друку 01.07.2015*

**ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT
OF JUDICIAL PROCEEDINGS CONCERNING ISSUANCE
OF EXECUTIVE LETTERS FOR THE DECISIONS
OF COURT OF ARBITRATION**

N. Stasiv

*Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska Str., 1, UA – 79000 Lviv, Ukraine*

The article is devoted to the establishment and historical development of arbitral proceedings as well as to the mechanism of arbitration decisions performance. Also, the author researched how the regulation of arbitration decisions performance varied throughout different historical periods in Ukraine; and, consequently, the abovementioned historical periods were classified according to the specific characteristics of regulation concerning arbitration decisions performance. It appears that the process of development of arbitral proceedings and arbitration decisions performance consists of the following periods:

1. Origination. This stage took place in the Princes Age when courts activity was a combination of state and arbitral proceedings. Meanwhile, any state bodies did not interfere with arbitration decisions performance and, even more, this performance had to be done only by case parties.

2. Establishment – the stage which started when Ukraine fell under the Lithuanian administration. For the first time in history arbitral proceedings were officially regulated and this was a remarkable moment because state bodies began to have impact on these

organizations. For example, case parties were granted with a legally based opportunity to use state «help» in forced arbitration decisions performance.

3. Constant development. During this stage the Civil Proceeding Regulations were adopted as well as judicial systems in Russia and Austria were reformed in 1864 and 1895 respectively. Also, state bodies regulated all aspects of arbitral activity, including arbitral courts cooperation with state courts. It should be mentioned that the basis of this cooperation was the principle of agreement and autonomic nature of arbitral proceedings.

4. Decline. This period started at the beginning of the Soviet epoch in the Ukrainian history. Due to the total control of state courts, arbitral courts de-facto ceased their existence as the separated institute.

5. Restoration or the modern period of arbitral proceedings development. It began with proclaiming independence of Ukraine and continued with updating legislation on arbitral proceedings, e. g. the adoption of Law of Ukraine «On arbitral courts».

Keywords: court, arbitration, arbitration agreement, the mediator of the state.